

Firat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi (FÜHAD)
Cilt: 11, Sayı: 22, Eylül 2024, s. 35-57, ISSN: 2148-2527

Journal of Harput Studies, Vol. 11, Issue 22, September 2024, pp. 35-57

Araştırma Makalesi/Research Article

ÖĞRETİM ÜYELERİNİN UZAKTAN EĞİTİM ÖZ YETERLİK VE YARAR ALGILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: FIRAT ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYELERİ ÜZERİNE AMPİRİK BİR ÇALIŞMA

Evaluation of Faculty Members' Distance Education Self-Efficacy and Benefit Perceptions: An Empirical Study on the Faculty of Economics and Administrative Sciences of Firat University

Mümtaz KORKUTAN* **Hasan UZUN****

Geliş/Received: 05.07.2024

Kabul/Accepted: 23.09.2024

Öz

Uzaktan eğitim sistemleri, iletişim teknolojilerinin hızlı gelişimi ve yaygınlaşması, bireysel özelliklerin, ihtiyaçların ve taleplerin değişmesi nedeniyle eğitimde giderek daha erişilebilir ve vazgeçilmez bir araç haline gelmiştir. Uzaktan eğitim programlarının artan popülaritesi, bu programların gerçek başarılarını ve bu başarıya katkıda bulunan faktörlerin ayrıntılı analizini gerektirmektedir. Bu çalışmanın amacı, öğretim üyelerinin uzaktan eğitim öz yeterlikleri ve kullanım yarar algılarını belirlemektir. Bu kapsamda öz yeterlik algıları ile yarar algıları arasındaki ilişki durumu ve katılımcıların algıları ile sosyo-demografik özellikleri arasında istatistiksel anlamda bir farklılaşma olup olmadığı da araştırmanın amaçları arasında yer almaktadır. Araştırmanın evreni Firat Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğretim üyelerinden oluşurken, örnekleme ise gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul eden 33 öğretim üyesidir, bu da evrenin %75'ini kapsamaktadır.

Çalışmada, araştırmanın amacına uygun olarak "Uzaktan Eğitime Yönelik Öz Yeterlik Algısı Ölçeği" ve "Uzaktan Eğitime Yönelik Yarar Algısı Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma hipotezlerinin test edilmesinde tanımlayıcı analizler (frekans, yüzde, vb.), bağımsız örneklem t-testi ve ANOVA analizlerinden yararlanılmıştır. ANOVA analizinde gruplar arasındaki farklılığı belirlemek amacıyla Tukey HSD testi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda, öğretim üyelerinin uzaktan eğitim öz yeterlik algı düzeylerinin yüksek, yarar algı düzeylerinin ise orta seviyede olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, uzaktan eğitim öz yeterlik algısının öğretim üyelerinin

* Öğr. Gör., Mardin Artuklu Üniversitesi, mumtazkorkutan17@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7588-6836

** Doç. Dr. Firat Üniversitesi İİBF, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, huzun @firat.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3526-2540

sosyo-demografik özelliklerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği, ancak uzaktan eğitim yarar algısının bu özelliklere göre kısmen farklılaştığı belirlenmiştir. Son olarak, yapılan korelasyon analizine göre, öğretim üyelerinin uzaktan eğitimdeki öz yeterlik alguları ile yarar alguları arasında herhangi bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, uzaktan eğitimin benimsenmesi ve etkin kullanımı için öğretim üyelerinin eğitim ihtiyaçlarının ve destek mekanizmalarının yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretim Üyesi, Eğitim, Uzaktan Eğitim, Öz Yeterlik, Yarar Algısı.

Abstract

Distance education systems have become an increasingly accessible and indispensable tool in education due to the rapid development and diffusion of communication technologies, changing individual characteristics, needs and demands. The increasing popularity of distance education programs requires a detailed analysis of their actual success and the factors that contribute to this success. The purpose of this study is to determine faculty members' distance education self-efficacy and perceptions of its utility. In this context, the relationship between self-efficacy perceptions and benefit perceptions and whether there is a statistical difference between the participants' perceptions and socio-demographic characteristics are also among the objectives of the study. While the population of the research consists of the faculty members of Fırat University Faculty of Economics and Administrative Sciences, the sample consists of 33 faculty members who voluntarily accepted to participate in the research, which covers 75% of the population.

In the study, "Self-Efficacy Perception Scale for Distance Education" and "Perception of Benefit Scale for Distance Education" were used in accordance with the purpose of the research. Descriptive analyses (frequency, percentage, etc.), independent sample t-test and ANOVA analyses were used to test the research hypotheses. In ANOVA analysis, Tukey HSD test was applied to determine the difference between groups. As a result of the analyses, it was determined that faculty members' distance education self-efficacy perception levels were high, while their perception levels of usefulness were at a medium level. In addition, it was determined that distance education self-efficacy perception did not show a statistically significant difference according to the socio-demographic characteristics of the faculty members, but distance education benefit perception partially differed according to these characteristics. Finally, according to the correlation analysis, it was concluded that there was no relationship between faculty members' perceptions of self-efficacy in distance education and their perceptions of benefit. These findings suggest that faculty members' training needs and support mechanisms should be reviewed for the adoption and effective use of distance education.

Keywords: Faculty Member, Education, Distance Education, Self-efficacy, Benefit Perception.

Giriş

Eğitim, insanlık tarihinin başlangıcından bu yana sürekli olarak ön planda olan bir alan olmuştur. Bu nedenle, eğitimin daha etkili ve verimli bir şekilde gerçekleştirilmesi yolları sürekli olarak araştırılmaktadır. Teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesi ve ilerlemesiyle birlikte son dönemlerde uzaktan eğitim, bu araştırmalardan biri olarak öne çıkmaktadır. Uzaktan eğitim, öğretici ile öğrenenin planlı bir öğrenme ortamında farklı zaman ve mekânlarda bulunarak, basılı veya elektronik iletişim araçları aracılığıyla eğitimin gerçekleştiği düzenlemeler bütünü olarak tanımlanabilir. Bu eğitim yöntemi, planlı ve programlı öğrenme süreçlerinde esneklik sağlayarak, zaman ve mekân kısıtlamalarını ortadan kaldırmayı hedeflemektedir (Mugridge, 1992: 116). Özellikle mekân ve zaman kısıtlamalarını ortadan kaldıran uzaktan eğitim, toplumsal değişim ve gelişimin öncüsü olma potansiyeline sahiptir (Devran ve Elitaş, 2017: 216). Uzaktan eğitim, öğrencinin fiziksel olarak sınıfta bulunabildiği ve herhangi bir yerden öğrenme etkinliklerine katılabildiği bir eğitim biçimidir (Nolasco, 2022). Bu eğitim modeli, öğretim süreci, öğretmen ve çocukların fiziksel ayrılığını esas alır ve öğrenci-öğretmen ile öğrenci-öğrenci iletişimini sağlamak için çeşitli teknolojilerden yararlanır. Bu sayede uzaktan eğitim, çevrimiçi platformlar aracılığıyla eğitim süreçlerini etkin bir şekilde sürdürmeyi mümkün kılmaktadır (Simonson ve Berg 2024: 1).

Jones (2005) yaptığı bir çalışmada uzaktan eğitimin üç kuşaktan oluştuğunu belirtmiştir. Birincisi geleneksel kuşaktır. Bu kuşakta öğrenci öğretmen iletişimi, yazışmalar aracılığıyla sağlanmıştır. İkinci kuşak ses, video gibi tekniklerin kullanıldığı sanayileşmiş uzaktan eğitim olarak tanımlanmıştır. Son kuşakta ise eğitim ve öğretim süreçlerinde bilgisayar, internet, tablet, telefon gibi araçlar kullanılmaya başlanmıştır, günümüz kuşağını göstermektedir. Birinci ve ikinci nesil uzaktan eğitimin temel amacı, öğrenmenin öğrenilmesinin üretimi ve faaliyetleridir. Bu iki nesilde öğrenci-öğretmen paylaşımı oldukça mümkün veya neredeyse yok denecek kadar azalacak. Üçüncü nesil uzaktan eğitim ise, etkileşimli eğitim olarak da bilinir ve bilgisayar aracılığıyla iletişim, sesli ve görüntülü konferanslar gibi etkileşimli medyanın gösterimini içermektedir. Bu nesilde, iletişim ve öğrenme sosyal bir süreç olarak kabul edilmektedir (Tuncer ve Tanaş, 2011: 777).

Eğitim, tarihsel süreç boyunca hem insanlar hem de toplumlar için önemliliğini korumuştur. Bundan dolayıdır ki eğitimin geliştirilmesi, sürdürülmesi özellikle olağanüstü süreçlerde (Salgın, deprem, sel, savaş vs) duruma göre yapılandırılması elzemdir. Toplumsal değer, kültür ve dinamiklerin nesilden nesille aktarılması için eğitimin devamlılığı/sürekliliği önem

arz etmektedir. Eğitim faaliyetlerinin herhangi bir sebeple aksaması hem toplum üzerinde hem de bireyler üzerinde önemli etkileri olmaktadır. Eğitimciler (öğretmen, akademisyen vs.), öğrenciler, ebeveynler ve toplumun diğer kesimleri eğitim faaliyetlerinin aksaması sonucu olumsuz bir şekilde etkilenmektedirler (Korkutan, 2022: 28-29). Covid-19 salgını ile birlikte Türkiye başta olmak üzere Dünya ülkelerinin birçoğu eğitim faaliyetlerini kısmen veya tamamen durdurmuştur ve okulların kapanmasına sebep olmuştur. Eğitimdeki ilerlemeler ve teknolojinin etkin kullanımı ile uzaktan eğitim sistemi gün geçtikçe daha çok önem kazanmaktadır (Kaçan ve Gelen, 2020: 2). Nitekim teknolojik yenilikler doğrultusunda taşınabilir mobil cihazlar ve sistemde kullanılmak üzere çeşitli yazılımlar geliştirilmiştir. Bu cihazların yaygınlaşmasıyla birlikte "Ubiquitous Learning" kavramı ortaya çıkmıştır. Türkçeye "Her Yerde Eğitim" olarak çevrilen bu kavram, çoğunlukla mobil cihazlar aracılığıyla sağlanabilmektedir. Mobil cihazların ağ bağlantısı kurabilmesi ve ağ sistemlerinin yaygınlaşması, çevrimiçi öğrenme sistemlerinin önem kazanmasına neden olmuştur (Gökmen vd., 2016: 41).

2019 yılında ortaya çıkan ve tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını, birçok sektörü etkilemiştir. Etkilenen en önemli sektör ise hiç şüphesiz eğitim kurumlarıdır. COVID-19 salgınından önce bazı üniversitelerde uzaktan eğitim sistemleri uygulanmasına rağmen, salgının ani ve beklenmedik bir şekilde ortaya çıkması, birçok üniversiteyi bu sisteme hazırlıksız yakalamıştır (Yavuz vd., 2020: 150). Uzaktan eğitime geçiş sürecinde, öğretim elemanları birçok zorlukla karşılaşmış ve bu zorlukları deneyimleyerek süreçle ilgili bazı içgörüler elde etmişlerdir. Salgının başlangıcında, öğretim elemanları uzaktan eğitim araçlarını ve yöntemlerini hızlı bir şekilde öğrenmek ve adapte olmak zorunda kalmışlardır (Ağırtaş ve Çavuş, 2022: 37). Teknolojik altyapı eksiklikleri, dijital okuryazarlık düzeylerinin farklılıkları ve öğrenci katılımının sağlanması gibi problemler, öğretim elemanlarının çözüm üretmesi gereken temel meseleler olarak ortaya çıkmıştır. Bu süreçte edinilen deneyimlerin ve gözlemlerin, uzaktan eğitim uygulamalarının geliştirilmesi ve gelecekte benzer durumlarla karşılaşıldığında daha hazırlıklı olunması açısından önemli bir kaynak olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, öğretim elemanlarının sürece dair geri bildirimleri, uzaktan eğitim politikalarının ve stratejilerinin iyileştirilmesi için önemli bir temel oluşturmaktadır. Bu bağlamda, öğretim elemanlarının deneyimlerinin analiz edilmesi, uzaktan eğitimin kalitesini artırmak ve sürdürülebilir kılmak adına kritik bir rol oynamaktadır. Ülkeler bu anlamda hızlıca çözümler bulmaya çalışmış ve eğitimin sürdürülebilirliği için uzaktan

eğitim hizmetlerine başlamışlardır. Bu kapsamda hazırlıksız yakalanan öğrenciler, ebeveynler ve eğitimciler (öğretmen ve akademisyenler) sisteme adapte olmaya çalışmışlardır. Tüm eğitim kurumları imkânlar dâhilinde bazı çözüm fırsatları sunmaya çalışmış olsa da eğitimcilerin bu duruma alışmaları veya verimlilik düzeyleri farklılaşmıştır. Bu kapsamda üniversitedeki eğitimcilerin yani akademisyenlerin uzaktan eğitim materyallerini kullanma becerileri ve yararlarını araştırmak elzem bir konu haline gelmiştir. Söz konusu araştırmamız bu kapsamı kısmen aydınlatma amacı güdülmüştür.

Bazı araştırmacıların (Baker (2004), Sae-Khow (2014) Yılmazsoy vd., (2018) ve Cabı (2018)) yaptıkları araştırmalarda eğitimcilerin yetkinlikleri, online öğrenme/öğretme ortamlarına olan uyumları ve bu süreçlerle ilgili bilgi, beceri ve tecrübeleri uzaktan eğitim hizmetlerinin kalitesi açısından büyük önem arz ettiğini belirtmişlerdir. Fakat Sprague vd., (1998) ve He (2014) yaptıkları araştırmalarda eğitimcilerin online ortamlarda kendilerini yeteri derecede yetkin görmedikleri de görülmüştür. Nitekim Yıldız ve Erdem (2018) uzaktan eğitimde öğretim elemanlarının öz yeterlik ve yarar algılarının önemine işaret ederek, uzaktan eğitime ilişkin bilgi birikimi artırılarak öğretim elemanlarının inançlarının güçlendirilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. Bu kapsamda akademisyenlerin uzaktan eğitimi kullanma becerileri ve kullanım yararlarının incelenmesi ve bazı demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin saptanması araştırmamızın temel amacını oluşturmuştur. Salgınlar, depremler, küresel felaketler gibi unsurlar uzaktan eğitime olan ihtiyacı her geçen gün değerli kılmaktadır. Dolayısıyla olağanüstü dönemlere hazır olmak amacıyla ülkeler eğitim alt yapı sistemlerini uzaktan eğitim olanaklarına uygun hale getirmeleri önemli olacaktır. Ayrıca bu ve benzeri çalışmaların artırılması farkındalığı artıracak, var olan uzaktan eğitimin eksikliklerine dikkat çekilecek ve uzaktan eğitimin etkililik ve verimliliğini artırmak için yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Mevcut çalışmamızda bu minvalde alanyazına katkı sunacağı düşünülmektedir. Alanyazın incelendiğinde akademisyenlerin uzaktan eğitim becerileri ve kullanım yararlarının incelenmesine yönelik az sayıda araştırma ile karşılaşmıştır. Bu çerçevede, araştırma sonuçlarının öğretim üyelerinin uzaktan eğitim öz yeterlik ve yarar algıları hakkında alanyazındaki diğer araştırmalardan farklı bir sonuç vermesi düşünülmektedir.

1. Literatür Taraması

Uzaktan eğitim sistemiyle ilgili literatür incelendiğinde birçok açıdan uzaktan eğitimin ele alınarak araştırma konusu olduğu görülecektir. Uzaktan eğitimin öğrenci, akademisyen ve sistemin diğer kullanıcıları için verimlilik, yatkınlık, yeterlilik gibi temaları üzerinden incelendiği birçok araştırma mevcuttur. Yaptığımız bu makale araştırmamızda akademisyenler ana tema

olduğu için özellikle akademisyenler veya uzaktan eğitim öğretilerini perspektifinden ele alan çalışmalara odaklanılacaktır. Bu çerçevede yapılan bazı araştırma amaç ve sonuçları aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

Thach ve Murphy (1995), Amerika ve Kanada'da uzaktan eğitim sistemiyle eğitim veren öğretim elemanlarının yetkinliklerine/becerilerine yönelik yapılan çalışmada, öğretim elemanlarında 10 yetkinlik tespit etmişler. Bu yetkinlikler; kişilerarası iletişim, planlama, takım çalışması, yazma, geribildirim ve organizasyonel beceriler, İngilizce yeterlilik becerisi, uzaktan eğitim alanı, temel teknoloji ve teknolojiye erişim bilgisi şeklinde tespit edilmiştir. Yine ABD'de yapılan bir başka Heuer ve King (2004) çalışmada uzaktan eğitim sistemiyle eğitim verenlerin rol ve sorumlulukları üzerine bir araştırma yapılmıştır. Eğitimcilerin çevrimiçi ortamda kolaylaştırıcı, modelleyici, planlayıcı, rehberlik edici ve iletişimci rollerini tanımlayarak, bu rollerin çevrimiçi eğitim ortamında nasıl uygulanacağını açıklamışlardır.

Yıldız ve Erdem (2018) çalışmalarında uzaktan eğitim programlarında ders vermekle görevli öğretim elemanlarının öğretim uygulamalarını ve bu uygulamalar üzerinde sahip oldukları bilgi ve inançların etkisini belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu çalışmanın sonuçlarına baktığımızda, teknoloji yönetimi ve sanal sınıf yönetimi boyutlarında öğretim elemanları güçlü öz-yeterlik inancına sahipken, öğrenme süreci yönetiminde düşük öz-yeterliğe sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca, öğretim elemanları uzaktan eğitimin ekonomik doğasına ilişkin yüksek fayda inançlarına sahipken, öğrenme ürünlerinin etkililiği ve öğrenme deneyimlerinin çeşitliliğine ilişkin daha düşük fayda inançlarına sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Gürer vd. (2016) çalışmalarında, uzaktan eğitim sistemini ilk defa deneyimleyen akademisyenlerin öğrenme ve öğretme hususundaki olumlu görüşlerini yaşadıkları sorunları ve uzaktan eğitim ile ilgili beklentilerini ortaya koymak amacıyla 12 akademisyenle görüşülmüş ve bazı sonuçlar tespit etmişler. Buna göre, akademisyenlerin çevrimiçi eğitim vermektan memnun oldukları, kurumlarında yeterli materyallerin olduğu fakat başka firmalardan alınan altyapı sistemlerinden memnun olmadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bu sistemle öğrencilerin derse katılımlarının düşük olduğunu dolayısıyla öğrenci için yüz yüze eğitimin daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Düzakın ve Yalçınkaya (2008) yaptıkları çalışmada, web tabanlı uzaktan eğitim sistemlerinin akademisyenler tarafından kabul edilme düzeyini inceleyen bir araştırma, Çukurova Üniversitesi akademisyenleri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, akademisyenlerin web tabanlı uzaktan eğitimde bilgisayar kullanımına ilişkin alışkanlıkları incelen-

miştir. Dolayısıyla bilgisayarları genellikle internet araştırmaları yapmak, e-posta yoluyla iletişim kurmak, elektronik hizmetlerden yararlanmak ve sunum/gösterim yapmak için sıklıkla kullandıkları belirlenmiştir. Ancak, uzaktan eğitimde daha önemli olan forumlara katılım, görüntülü ve sesli iletişim, çoklu ortamlı içerik oluşturma ve internet tabanlı ders sunumları gibi etkinliklerde bilgisayar kullanımının sık olmadığı gözlemlenmiştir. Kurnaz ve Serçemeli (2020) yaptıkları çalışmada covid-19 sürecinde muhasebe alanında eğitim veren öğretim üyelerinin uzaktan eğitim sistemine bakış açıları ve öğretim üyelerinin öz yeterliliklerine ilişkin görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede öğretim üyelerinin uzaktan eğitim sistemini çok fazla benimsedikleri anlaşılmıştır. Ayrıca öğretim üyelerinin öz yeterlilikleri bakımından herhangi bir sorun yaşamadıkları görülmüştür.

Koloğlu (2016) yaptığı tez çalışmasında akademisyenlerin uzaktan eğitim sistemine yönelik bakış açılarını ve hazırbulunuşluk seviyelerini bulmayı amaçlamıştır. Bu amaç kapsamında akademisyenlerin uzaktan eğitim sisteminden haberdar olduğu fakat sistem hakkında herhangi bir deneyimlerinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca hazırbulunuşlukla ilgili sorulara karşı kararsız kaldıkları da belirtilmiştir. Masalimova vd., (2022) Covid-19 döneminde öğrencilerin uzaktan öğrenmeye ilişkin tutumlarını tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmanın sonuçlarında öğrencilerin uzaktan eğitime bakış açıları dört gruba ayrılmıştır. Algı ve tutumlar, uzaktan eğitimin avantajları, uzaktan eğitimin dezavantajları ve uzaktan eğitimin önündeki zorluklar. Bu çerçevede uzaktan eğitim herhangi bir zamanda ve herhangi bir yerden öğrenmeye izin verdiği için avantajlı, evde kalmak daha güvenli fakat öğrenciler için streslidir. Ayrıca uzaktan eğitim, korku, endişe, stres ve kaygı bozukluğu dahil olmak üzere fiziksel ve psikolojik sağlık sorunlarına yol açtığı için dezavantajlı olarak görülmüştür.

Ak vd., (2021), eğitici eğitim programlarının akademisyenlerin uzaktan eğitim süreçlerine yönelik yarar algılarına etkisi ve öz yeterliliklerini incelemek üzerine bir araştırma yapmışlardır. Araştırma sonucuna göre, çevrimiçi olarak yürütülen uzaktan eğitim eğitici eğitimi programının, akademisyenlerin uzaktan eğitim konusundaki öz yeterlik algıları ve yarar algıları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Tuncer ve Tanaş (2011), akademisyenlerin uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yaptıkları araştırma sonuçlarına göre; akademisyenlerin uzaktan eğitim hakkında bilgi sahibi olduğunu göstermektedir. Ayrıca akademisyenlerin %6,8'i bir uzaktan eğitim uygulamasına katıldığını, yüzde 90'ı uzaktan eğitim programları ile hedeflere ulaşabileceğini %34'ü uzaktan eğitimin sosyal bilimler için daha uygun olduğunu belirtmiştir. Lee ve Busch

(2005), uzaktan eğitim yöntemlerinin, geleneksel yüz yüze öğretimden farklılaşan unsurlarını, eğitimcilerin deneyimleri ve görüşleri doğrultusunda tanımlamışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ve geleneksel eğitim arasındaki görüş farklılıklarına ilişkin olarak, öğrencilerle etkileşimde bulunma, sınıf dışındaki öğrencilerle iletişim kurma, eğitim materyallerine geri bildirim sağlama veya motivasyonun öğrenci başarısına etkisi gibi konularda anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir.

2. Araştırmanın Gereç ve Yöntemi

Bu bölümde araştırmanın tipi, amaç ve önemi, evren ve örnekleme, araştırma problemleri, veri toplama yöntemi, araştırma sınırlılık ve varsayımları ve etik konular ile ilgili bilgiler bulunmaktadır.

2.1. Araştırmanın Tipi

Bu araştırmanın tipi, Fırat Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde ders veren öğretim üyelerini kapsayan, tanımlayıcı türdedir.

2.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Dijital gelişimden etkilenen en önemli kurumlardan biri eğitim kurumlarıdır. Bu durumda bu kurumlarda hizmet veren eğitimcilerin teknolojiyi iyi kullanması ve yeni nesillere aktarması da önemlidir. Bu süreçte, öğretim elemanlarının uzaktan eğitimi etkili bir şekilde kullanmaları ve dijital dönüşüme uyum sağlamaları büyük önem taşımaktadır. Teknolojinin sürekli değişimi ve gelişimi ile birlikte değişen koşullar, öğretim elemanlarını daha etkili ve verimli dersler sunabilmek adına teknolojiyi daha etkin bir biçimde kullanmaya yönlendirmektedir. Bu durum, öğretim elemanlarının dijital becerilerini geliştirmelerini ve teknolojik araçları ders içeriklerine entegre etmelerini zorunlu kılmaktadır (Koç ve Albayrak, 2020). Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) son dönemlerde dijitalleşme üzerine gerçekleştirdiği çalışmalara bakıldığında, dijitalleşmiş üniversiteler ve öğretim elemanları hedefinin belirgin bir şekilde ortaya konduğu görülmektedir. Covid-19 pandemisi süreci ile birlikte yaşanan gelişmeler doğrultusunda, YÖK'ün bu alanda attığı adımların önemi göz ardı edilemez. Bu adımlar, yükseköğretim kurumlarının dijital dönüşümünü hızlandırmayı ve eğitimde dijital teknolojilerin daha etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamayı amaçlamaktadır (YÖK, 2019). Nitekim Covid-19 pandemisiyle birlikte tüm eğitimciler ve özellikle öğretim üyelerinin bir dijitalleşme sürecine zaruri bir şekilde girdiklerini söylememiz mümkündür. Dolayısıyla tanımlayıcı modelle araştırılan bu çalışma ile öğretim üyelerinin uzaktan eğitimi kullanma becerileri (öz yeterlilikleri) ile kullanım yararlarının araştırılması amaçlanmaktadır.

Nitekim literatürde uzaktan eğitimle ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde öğretim üyeleriyle ilgili yeterli sayıda çalışma olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla öğretim üyeleriyle ilgili yapılan bu çalışmanın mevcut durumu betimlemenin, uzaktan eğitimin eğitimciler açısından yarar ve öz yeterlilik durumları ve hatta bu durumlarının bazı değişkenler ile ilişkilerinin incelenmesi düşünülmektedir. Bu çalışmanın uzaktan eğitim uygulamalarına, eğitim kurumlarına, akademisyenlere ve politika yapıcılarına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

2.3. Araştırmanın Problemi ve Alt Problemleri

Araştırma problemi: Fırat Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğretim üyelerinin uzaktan eğitim öz yeterlik algıları ne düzeydedir ve uzaktan eğitim kullanım yararları ile ilgili algıları hangi düzeydedir? olarak belirlenmiştir. *Alt problemler;*

H1: Öğretim üyelerinin uzaktan eğitim ile ilgili öz yeterlikleri iyi düzeydedir.

H2: Öğretim üyelerinin uzaktan eğitim ile ilgili yarar algıları iyi düzeydedir.

H3: Uzaktan eğitim öz yeterlik algısı öğretim üyelerinin sosyo-demografik özelliklerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

H4: Uzaktan eğitim yarar algısı öğretim üyelerinin sosyo-demografik özelliklerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

H5: Öğretim üyelerinin öz yeterlik algısı ile yarar algısı arasında ilişki vardır.

2.4. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni 2023-2024 eğitim ve öğretim yılında Fırat Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde görev yapan ve ders veren tüm öğretim elemanlarından oluşmaktadır. Söz konusu fakülte 4 profesör, 12 doçent ve 28 doktor öğretim üyesi olmak üzere 44 kişi evrenimizin tamamını oluşturmaktadır. Bu çalışma 44 kişilik evreni temsil ettiği düşünülen 33 kişi ile yürütülmüştür. 1-15 Şubat 2024 tarihleri arasında toplam 33 kişi anket doldurmayı gönüllü ve eksiksiz bir şekilde tamamladığı için örneklem grubumuzu 33 kişi oluşturmuştur. Dolayısıyla evrenin %75'ine ulaşılmıştır. Bazı istatistiksel analizler için örneklem büyüklüğünün 30'un altına düşmemesi tavsiye edilir. Fakat 30 kişiden az olan örneklemle de çeşitli istatistiksel analizler mümkündür (Kuş, 2012). Bu ifadelerle dayanarak örneklem grubumuzun araştırmamız için yeterli olduğu düşünülmektedir. Bu

çalışmada kullanılan örneklem yöntemi amaçlı örneklem yöntemidir. Bu yöntem örneklem grubunun belirli özelliklere sahip olmasının hedeflendiği rastgele bir örneklem türüdür. Küçük örneklem grubuna sahip araştırmalar için bu örneklem tekniğinin kullanılması daha uygundur (Singh ve Jadhav, 2024). Gelişigüzel örneklem yönteminden farklı olarak amaçlı örneklem; “belli bir evren-örnekleme araştırma problemine uygun ve kasıtlı bir şekilde kullanılmaktadır.” Burada araştırmacı teorik bilgi veya önceki deneyimleri çerçevesinde, araştırma sorularına en uygun vakaları veya deneklerini belirleyip, dahil etmeye çalışır (Erdoğan ve Uyan Semerci, 2021: 86).

2.5. Veri Toplama Yöntemi

Bu araştırma tanımlayıcı ve betimleyici araştırma yöntemlerinden olan anket kullanılmıştır. Anket formu 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm demografik bilgiler, ikinci bölüm öğretim üyelerinin uzaktan eğitim öz yeterlilik ölçeği ve üçüncü bölüm uzaktan eğitim yarar algısı ölçeği bölümlerinden oluşmaktadır. Öğretim üyelerinin uzaktan eğitime yönelik öz yeterlik ve yarar algılarına etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma Yıldız (2015) tarafından geliştirilen 10 maddelik 5’li likert tipindeki “Uzaktan Eğitime Yönelik Öz yeterlik Algısı Ölçeği” ve 16 maddelik 5’li likert tipindeki “Uzaktan Eğitime Yönelik Yarar Algısı Ölçeği” kullanılmıştır. Veri toplama süreci araştırmacılar tarafından Fırat Üniversitesi İİBF öğretim üyeleri ile yüz yüze anket yapılması ve araştırmanın amacının anlatılması ile başlamıştır. Görüşmeler sonucunda elde edilen anketler SPSS 26 paket programına işlendikten sonra tanımlayıcı analizler (yüzde, frekans, ortalama, standart sapma) uygulanmıştır. Daha sonra verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini incelemek için normallik analizi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1 ile +1 arasında değer aldığı, dolayısıyla verilerin normal dağılım gösterdiği varsayılmıştır (Hair vd., 2013). Bu yüzden parametrik testlerden olan Bağımsız Örneklem t-testi ve ANOVA analizleri kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre farklılığın hangi grup veya gruplardan kaynaklandığının tespiti için Tukey testi uygulanmıştır.

Uzaktan Eğitime Yönelik Öz yeterlik Algısı Ölçeğine yönelik güvenilirlik katsayısı 0,86 KMO katsayısı 0,81 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca Uzaktan Eğitime Yönelik Yarar Algısı Ölçeği için güvenilirlik katsayısı 0,91 KMO katsayısı 0,86 olarak hesaplanmıştır (Yıldız, 2015: 30). Yapılan bu çalışmada ise öz yeterlik ölçeği için güvenilirlik katsayısı 0,89 KMO katsayısı 0,70 olarak bulunmuştur. Yarar algısı ölçeği için ise güvenilirlik katsayısı 0,93

KMO katsayısı 0,82 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre verilerin geçerlilik ve güvenilirlik değerlerinin yeterliği olduğu görülmektedir.

2.6. Sınırlılık ve Varsayımlar

Akademisyenlerle yapılan bu araştırma sadece çalışmaya katılan 33 kişinin görüşleri ve araştırmacılar tarafından uygulanan anket sorularıyla elde edilen veriler ile sınırlıdır. Ayrıca verilerin sadece Fırat Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde toplanması da ayrıca bir başka sınırlılık olarak görülebilir. Dolayısıyla araştırma sonucunun Fırat Üniversitesine veya Türkiye'ye genellenmesi mümkün değildir. Araştırmaya katılan kişilerin objektif cevaplar verdiği, birbirlerinden etkilenmediği ve verdikleri tüm cevapların gerçeği yansıttığı varsayılmaktadır.

2.7. Araştırmanın Etik Durumu

Araştırmanın uygulanabilmesi için Bitlis Eren Üniversitesi Etik İlkeleri ve Etik Kurulu'ndan 12.03.2024 tarihli E-84771431-050.04-128795 sayılı ve 2024/02-24 ve E.5205 sayılı kararıyla onay alınmıştır. Ayrıca araştırmada kullanılan ölçekler için araştırmacılar tarafından ölçek kullanım izinleri mail aracılığıyla alınmıştır.

3. Bulgular

Araştırmanın bulguları araştırma sorularına göre sıralanarak sunulmuştur. Öğretim üyelerinin sosyo-demografik bilgileri, uzaktan eğitim ile ilgili öz yeterlilikleri ve yarar algılarına ilişkin değerlendirmeleri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1: Öğretim Üyelerinin Sosyo-Demografik Özellikleri (N=33)

		Frekans (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	11	33,3
	Erkek	22	66,7
Akademik Ünvan	Dr. Öğr. Üyesi	20	60,6
	Doçent	12	36,4
	Profesör	1	3,0
Kıdem Yılı	1-5 yıl	3	9,1
	6-10 yıl	6	18,2
	11-15 yıl	10	30,3
	16 yıl ve üstü	14	42,4
Uzaktan Eğitimle İlgili Eğitim Alma Durumları	Evet	28	84,8
	Hayır	5	15,2

Tablo 1'e göre öğretim üyelerinin çoğunluğu erkek (%66,7) ve Dr. Öğr. Üyesi ünvanına (%60,6) sahiptir. Katılımcıların %42,4'ünün 16 yıl ve üstü

tecrübeye sahip olduğu, %30,3'ü 11-15 yıl, %18,2'si de 6-10 yıl tecrübeye sahip olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %84,8'i uzaktan eğitimle ilgili bir eğitim (kurs, seminer, ders vs.) aldıklarını belirtmiştir. Bu sonuç akademisyenlerinin çoğunun uzaktan eğitim sistemlerine hakim olduğunu göstermektedir.

Tablo 2: Öğretim Üyelerinin Uzaktan Eğitim Öz Yeterlik Algı Düzeylerine İlişkin Bulgular

İfadeler	Ortalama	Standart Sapma
1. Uzaktan eğitim sisteminde, sistemin gerektirdiği araçları (bilgisayar, kamera, ses sistemi vb.) kullanabilirim.	4,60	0,49
2. Sistemin mevcut bileşenlerini (forum, mesaj, ödev vb.) kullanabilirim.	4,57	0,50
3. Etkili öğrenmeler için gerekli gördüğüm teknolojileri derslerime entegre edebilirim.	4,42	0,70
4. Karşılaştığım problemleri çözebilirim.	4,36	0,60
5. Etkili ders ortamları düzenleyebilirim	4,30	0,68
6. Etkili öğrenmeler için çeşitli ders materyalleri hazırlayabilirim.	4,21	0,59
7. Etkili öğrenmeler için farklı öğretim etkinlikleri düzenleyebilirim.	4,12	0,78
8. Farklı ölçme ve değerlendirme etkinlikleri hazırlayabilirim	4,15	0,75
9. Sanal sınıf uygulamalarını gerçekleştirebilirim.	4,09	0,76
10. Sanal sınıflarda sınıf yönetimini gerçekleştirebilirim.	4,21	0,69
Toplam	4,30	0,60

Tablo 2 verilerine göre öğretim üyelerinin uzaktan eğitim özyeterliliklerine ilişkin verdikleri cevaba göre ortalaması en yüksek olan ifadeler sırasıyla; “Uzaktan eğitim sisteminde, sistemin gerektirdiği araçları (bilgisayar, kamera, ses sistemi vb.) kullanabilirim” (4,60±0,49) ve “Sistemin mevcut bileşenlerini (forum, mesaj, ödev vb.) kullanabilirim” (4,57±0,50) şeklinde olmuştur. Ortalaması en düşük ifadeler ise; “Sanal sınıf uygulamalarını gerçekleştirebilirim” (4,09±0,76) ve “Etkili öğrenmeler için farklı öğretim etkinlikleri düzenleyebilirim” (4,12±0,78) şeklinde olmuştur. Akademisyenlerin verdikleri tüm cevapların ortalamalarının 4'ün üzerinde olduğu ve genel ortalamalarının 5 tam puan üzerinden 4,30 puan olduğu görülmektedir. Katılımcıların uzaktan eğitim öz yeterlik algı düzeylerinin genel olarak “yeterliyim” düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre öğretim

üyelerinin uzaktan eğitim öz yeterliklerinin iyi seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo: 3 Öğretim Üyelerinin Uzaktan Eğitim Kullanım Yarar Algı Düzeyine İlişkin Bulgular

İfadeler	Ortalama	Standart Sapma
1. Etkili öğrenmeler sağlar.	3,12	1,34
2. Bağımsız öğrenme becerilerini geliştirir.	2,90	1,15
3. Çok yönlü öğrenme olanakları sunar.	3,15	1,22
4. Eleştirel düşünme becerilerini geliştirir.	2,69	1,07
5. Öğrenmeye motive eder.	2,57	1,09
6. Katılımı artırır.	2,87	1,43
7. Yaratıcılığı geliştirir.	2,51	1,09
8. Zamandan tasarruf sağlar.	4,18	0,58
9. Tartışmaları zenginleştirir.	2,69	1,28
10. Daha çok öğrenciye ulaşmayı sağlar.	3,33	1,38
11. Bireysel farklılıklara hizmet etmeyi kolaylaştırır.	2,87	1,31
12. Daha fazla öğretim materyali kullanmayı sağlar.	3,72	0,80
13. Değerlendirme için veri kaynaklarını zenginleştirir.	3,57	0,83
14. Öğreticiye zaman kazandırır.	3,96	0,84
15. Mekân esnekliği sağlar.	4,48	0,71
16. Sınıf yönetimini kolaylaştırır	3,00	1,22
Toplam	3,22	1,0

Tablo 3 verilerine göre öğretim üyelerinin uzaktan eğitim yarar algılarına ilişkin verdikleri cevaba göre ortalaması en yüksek olan ifadeler sırasıyla; “Mekân esnekliği sağlar” (4,48±0,71) ve “Zamandan tasarruf sağlar” (4,18±0,58) şeklinde olmuştur. Ortalaması en düşük ifadeler ise; “Yaratıcılığı geliştirir” (2,51±1,09) ve “Öğrenmeye motive eder” (2,57±1,09) şeklinde olmuştur. Akademisyenlerin uzaktan eğitim yarar algılarına ilişkin 16 sorunun 9’una verdikleri cevapların ortalamalarının 3’ün üzerinde olduğu, diğer 7 sorunun ortalamasının ise 3’ün altında olduğu görülmektedir. Ayrıca tüm sorulara verilen cevapların ortalamaları 5 tam puan üzerinden 3,22 puan olduğu görülmektedir. Katılımcıların uzaktan eğitim yarar algı düzeylerinin genel olarak “kararsızım” düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre öğretim üyelerinin uzaktan eğitim yarar algılarının orta seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 4’te görüldüğü gibi kadın öğretim üyelerinin uzaktan eğitim ile ilgili öz yeterlik algı düzeyi ortalamalarının (X=4,29), erkek öğretim üyelerinin öz yeterlik algı düzeyi ortalamalarına (X=4,31) yakın olduğu ve bağımsız örneklem t-testi sonucuna göre ($p=0,105 > 0,05$) anlamlı bir

farklılığın olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla öğretim üyelerinin öz yeterlik algı düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda uzaktan eğitimle ilgili ders/kurs/seminer/etkinlik gibi eğitim alan öğretim üyelerinin uzaktan eğitim ile ilgili öz yeterlik algı düzeyi ortalamalarının ($X=4,26$), eğitim almayan öğretim üyelerinin öz yeterlik algı düzeyi ortalamalarına ($X=4,54$) yakın olduğu ve bağımsız örneklem t-testi sonucuna göre ($p=0,327 > 0,05$) anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla öğretim üyelerinin öz yeterlik algı düzeylerinin eğitim alma değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4: Öğretim Üyelerinin Öz Yeterlik Algı Düzeylerinin Bazı Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Analiz Bulguları

Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları							
	Değişken	N	X	SS	T	F	p
Cinsiyet	Kadın	11	4,29	,59	-.126	2.796	.105
	Erkek	22	4,31	,42	-.113		
Uzaktan eğitimle ilgili ders/kurs/seminer/etkinlik vb. katıldınız mı?	Evet	28	4.26	.49	- 1.189	.993	.327
	Hayır	5	4.54	.36	- 1.468		

Tablo 5'e göre Dr. Öğr. Üyesi olan katılımcıların uzaktan eğitim ile ilgili öz yeterlik algı düzeyi ortalamalarının ($X=4,28$), Doçent olan katılımcıların uzaktan eğitim ile ilgili öz yeterlik algı düzeyi ortalamalarının ($X=4,29$) olduğu görülmektedir. Bu göre öğretim üyelerinin akademik düzeyleri (ünvanları) ile uzaktan eğitim öz yeterlik algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur ($p=0,469>0,05$). Ayrıca 1-5 yıl kıdemli olan öğretim üyelerinin uzaktan eğitim ile ilgili öz yeterlik algı düzeyi ortalamalarının ($X=4,10$), 6-10 yıl kıdemli olan öğretim üyelerinin uzaktan eğitim ile ilgili öz yeterlik algı düzeyi ortalamalarının ($X=4,03$), 11-15 yıl kıdemli olan öğretim üyelerinin uzaktan eğitim ile ilgili öz yeterlik algı düzeyi ortalamalarının ($X=4,29$) ve 16 yıldan fazla kıdemli olan öğretim üyelerinin uzaktan eğitim ile ilgili öz yeterlik algı düzeyi ortalamalarının ($X=4,47$) olduğu görülmektedir. Bu verilere öğretim üyelerinin kıdemleri (akademik tecrübe yılı) ile uzaktan eğitim öz yeterlik algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur ($p= 0,236>0,05$).

Tablo 5: Öğretim Üyelerinin Öz Yeterlik Algı Düzeylerinin Bazı Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Analiz Bulguları

ANOVA Testi Sonuçları						
		N	X	SS	F	p
Akademik Düzey	Dr. Öğr. Ü.	20	4.2850	.47714	.776	.469
	Doç.	12	4.2917	.49627		
	Prof.	1	4.9000	.		
Kıdem Yılı	1-5 yıl	3	4.1000	.10000	1.498	.236
	6-10 yıl	6	4.0333	.56095		
	11-15 yıl	10	4.2900	.48865		
	16 yıl ve üstü	14	4.4786	.45265		

Tablo 6: Öğretim Üyelerinin Yarar Algı Düzeylerinin Bazı Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Analiz Bulguları

Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları							
	Değişken	N	X	SS	t	F	p
Cinsiyet	Kadın	11	3,4034	,85301	,883	,062	,805
	Erkek	22	3,1449	,76313	,849		
Uzaktan eğitimle ilgili ders/kurs/seminer/etkinlik vb. katıldınız mı?	Evet	28	3,1920	,76583	-,666	,519	,477
	Hayır	5	3,4500	,98465	-,557		

Tablo 6’da, kadın öğretim üyelerinin uzaktan eğitim ile ilgili yarar algı düzeyi ortalamalarının ($X=3,40$), erkek öğretim üyelerinin yarar algı düzeyi ortalamalarına ($X=3,14$) yakın olduğu ve bağımsız örneklem t-testi sonucuna göre ($p=0,805 > 0,05$) öğretim üyelerinin cinsiyetleri ile uzaktan eğitim yarar alguları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Ayrıca uzaktan eğitimle ilgili ders/kurs/seminer/etkinlik gibi eğitim alan öğretim üyelerinin uzaktan eğitim ile ilgili yarar algı düzeyi ortalamalarının ($X=3,19$), eğitim almayan öğretim üyelerinin yarar algı düzeyi ortalamalarına ($X=3,45$) yakın olduğu ve bağımsız örneklem t-testi sonucuna göre ($p=0,477 > 0,05$) anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla öğretim üyelerinin yarar algı düzeylerinin eğitim alma değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 7: Öğretim Üyelerinin Yarar Algı Düzeylerinin Bazı Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Analiz Bulguları

ANOVA Testi Sonuçları						
		N	X	SS	F	p
Akademik Düzye	Dr. Öğr. Ü.	20	3,2500	,68465	,642	,533
	Doçent	12	3,1302	,96621		
	Profesör	1	4,0625	.		
Kıdem Yılı	1-5 yıl	3	4,4792	,56711	4,112	,015
	6-10 yıl	6	3,4375	,84039		
	11-15 yıl	10	3,0375	,56304		
	16 yıl ve üstü	14	3,0134	,73387		

Tablo 7'ye göre; Doktor Öğretim Üyesi olan katılımcıların uzaktan eğitim kullanım ile ilgili yarar algı düzeyi ortalamalarının ($X=3,25$), Doçent olan katılımcıların uzaktan eğitim kullanım ile ilgili yarar algı düzeyi ortalamalarının ($X=3,13$) olduğu görülmektedir. Bu göre öğretim üyelerinin akademik düzeyleri (ünvanları) ile uzaktan eğitim kullanım yarar algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur ($p= 0,533>0,05$). Ayrıca; 1-5 yıl kıdemi olan öğretim üyelerinin uzaktan eğitim ile ilgili yarar algı düzeyi ortalamalarının ($X=4,47$), 6-10 yıl kıdemi olan öğretim üyelerinin uzaktan eğitim ile ilgili yarar algı düzeyi ortalamalarının ($X=3,43$), 11-15 yıl kıdemi olan öğretim üyelerinin uzaktan eğitim ile ilgili yarar algı düzeyi ortalamalarının ($X=3,03$) ve 16 yıldan fazla kıdemi olan öğretim üyelerinin uzaktan eğitim ile ilgili yarar algı düzeyi ortalamalarının ($X=3,01$) olduğu görülmektedir. Bu verilere göre öğretim üyelerinin kıdemleri (akademik tecrübe yılı) ile uzaktan eğitim yarar algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($p= 0,015<0,05$). Ancak hangi gruplar arasında anlamlı bir farkın olduğunu görebilmek için Tukey HSD testi yapılmış ve sonuçları değerlendirilmiştir. Buna göre öğretim üyelerinin yarar algı düzeylerinin kıdem değişkenine göre farklı olup olmadığı incelenmiş ve katılımcıların kıdemleri ile uzaktan eğitim yarar algıları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Oluşan bu farklılığın hangi gruplarda ortaya çıktığını bulabilmek için Tukey HSD testi yapılmış ve bu analiz sonucunda; 1-5 yıl kıdemi olan öğretim üyeleri ile 11-15 yıl kıdemi olan öğretim üyeleri ($p= 0,019<0,05$) ve 16 yıldan fazla kıdemi olan öğretim üyeleri ($p= 0,013<0,05$) arasında çıkan farkın anlamlı olduğu görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre kıdemi az olan öğretim üyeleri ile kıdemi fazla olan öğretim üyeleri arasında uzaktan eğitimin sağladığı yarar algı düzeyinin farklı olduğu anlamı çıkmaktadır.

Tablo 8: Pearson Korelasyon Analizi Sonucu (N: 33)

		Öz Yeterlik Algısı	Yarar Algısı
Öz Yeterlik Algısı	Pearson Correlation	1	.167
	Sig. (2-tailed)		.352
Yarar Algısı	Pearson Correlation	.167	1
	Sig. (2-tailed)	.352	

Tablo 8'e göre yapılan korelasyon analizi sonucunda öğretim üyelerinin uzaktan eğitim öz yeterlik algıları ile yarar algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur. Öğretim üyelerinin uzaktan eğitim sistemiyle ilgili kendilerini yeterli hissetmeleri, uzaktan eğitim sistemini yararlı bulma ya da bulmama ile ilişkilendirilemeyeceği anlamı çıkmaktadır.

Tablo 9: Araştırma Hipotezlerinin Sonuçları

Hipotezler	Sonuç
H ₁ : Öğretim üyelerinin uzaktan eğitim ile ilgili öz yeterlikleri iyi düzeydedir.	Kabul
H ₂ : Öğretim üyelerinin uzaktan eğitim ile ilgili yarar algıları iyi düzeydedir.	Kısmen Kabul
H ₃ : Uzaktan eğitim öz yeterlik algısı öğretim üyelerinin sosyo-demografik özelliklerine (cinsiyet, akademik düzey, kıdem yılı ve uzaktan eğitim ile ilgili eğitim alıp almama) göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.	Ret
H ₄ : Uzaktan eğitim yarar algısı öğretim üyelerinin sosyo-demografik özelliklerine (cinsiyet, akademik düzey, kıdem yılı ve uzaktan eğitim ile ilgili eğitim alıp almama) göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.	Kısmen Kabul
H ₅ : Öğretim üyelerinin öz yeterlik algısı ile yarar algısı arasında ilişki vardır.	Ret

Sonuç ve Tartışma

Günümüzde uzaktan eğitim programları yaygınlaşarak ülkemizin yükseköğretim programları arasında yerini almıştır. Yükseköğretim Kurulu, üniversitelere yaptığı bildirimlerle uzaktan eğitim ve açık ders malzemeleri konusundaki girişimleri teşvik etmektedir. Yükseköğretim kurumlarının ise altyapı çalışmalarını tamamlayarak uzaktan eğitimde uzmanlaşmış öğretim kadrosunu oluşturması beklenmektedir. Dolayısıyla, akademisyenlerin uzaktan eğitim konusunda bilgi sahibi olması gerekmektedir. Günümüzde teknolojinin hızla ilerlemesi, eğitim alanında önemli değişimlere yol açmış ve uzaktan eğitim bu değişimlerin önemli bir parçası haline gelmiştir. Bu

bağlamda, akademisyenlerin uzaktan eğitimi kullanma becerileri ve bu kullanımın sağladığı yararlar önemli bir araştırma konusu olmuştur. Bu araştırmada yüz yüze anket yöntemi kullanılarak öğretim üyelerinin uzaktan eğitim sistemine yönelik öz yeterlik ve kullanım yarar algıları incelenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; öğretim üyelerinin uzaktan eğitim süreçlerine hakim olduğu, YÖK kararlarına uyulduğu ve olası online süreçlere hocaların hazır olduğu gibi sonuçlara yordanabilir.

Öğretim üyelerinin uzaktan eğitim öz yeterlik algı düzeyleri incelendiğinde (4,30±0,60) iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Öğretim üyelerinin büyük bir kısmı “Yeterliyim” cevabı verdikleri belirlenmiştir. Ayrıca öğretim üyelerinin uzaktan eğitim kullanım yarar algı düzeyleri incelendiğinde (3,22±1,00) orta düzeyde olduğu görülmektedir. Öğretim üyelerinin yarısından fazlası “Kararsızım” veya üstü cevaplar verdikleri belirlenmiştir. Genel itibariyle hem öz yeterlik hem de yarar algı düzeylerinin orta üstü bir sonuç ile yorumlanabileceği sonucuna varılmıştır. Yıldız (2015) yaptığı tez çalışmasında araştırma sonuçlarımızı destekleyen sonuçlara ulaştığını görmekteyiz. Buna göre akademisyenlerin öz yeterlik ve yarar algılarının iyi düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Yıldız ve Erdem (2018) yaptıkları çalışmada benzer sonuçlar buldukları gözlemlenmiştir.

Öğretim üyelerinin uzaktan eğitim öz yeterlik algıları ile diğer değişkenler (cinsiyet, eğitim alma, akademik düzey ve kıdem) arasında farklılaşma olup olmadığı incelenmiş fakat hiçbir değişken ile istatistiksel anlamda bir farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır. Aynı analiz yarar algısı için yapılmış ve sadece bir değişken için anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılık öğretim üyelerinin uzaktan eğitim yarar algıları ile kıdem değişkeni arasında olduğudur. Buna göre yapılan Tukey HSD test sonuçlarına göre 1-5 yıl kıdemi olan öğretim üyeleri ile 11-15 yıl kıdemi olan öğretim üyeleri ($p= 0,019<0,05$) ve 16 yıldan fazla kıdemi olan öğretim üyeleri ($p= 0,013<0,05$) arasında çıkan farkın anlamlı olduğu görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre kıdemi az olan öğretim üyeleri ile kıdemi fazla olan öğretim üyeleri arasında uzaktan eğitimin sağladığı yarar algı düzeyinin farklı olduğu anlamı çıkmaktadır.

Çalışma sonucunda yapılan analizler uzaktan eğitimin hem yarar hem de öz yeterlik algı düzeyi öğretim üyelerinin cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Erbir, (2021) ve Koç ve Albayrak, (2020) yaptıkları çalışmalarda araştırma sonucumuzu destekleyen sonuçlara ulaştıkları görülmüştür. Araştırma sonucumuzu destekleyen bir başka araştırma sonucuna göre; öğretim elemanlarının cinsi-

yetlerine bakılmaksızın dijitalleşme konusundaki yeteneklerinin eşit olması üniversite için olumlu bir durumdur. Çünkü çağımızın hızla değişen teknolojik ortamında, öğretim elemanları her cinsiyetten, teknolojiyi etkin bir şekilde kullanabilen ve sürekli gelişen dijital dünyaya uyum sağlayabilen araştırmacılar olmalıdır (Ağırtaş ve Çavuş, 2022: 46). Herhangi bir eğitim almayan öğretim üyelerinin eğitim alan öğretim üyelerine göre kendini uzaktan eğitim konusunda daha yeterli hissetmesi/görmesi araştırmamızın çarpıcı sonuçlarından biri olarak görülebilir. Bu sonuç Covid-19 sürecinin ani bir şekilde başlaması ve okulların online eğitim sürecine girmesi ile öğretim üyelerinin kendi başarılarına süreci öğrendikleri ve sisteme adapte oldukları yorumunu çıkarmıştır.

Araştırma kapsamında yapılan korelasyon analizi, öğretim üyelerinin uzaktan eğitim öz yeterlik algıları ile yarar algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymaktadır. Bu sonuç, öğretim üyelerinin uzaktan eğitimde kendilerini yeterli hissetmelerinin, bu eğitimin yararlarını algılamalarıyla doğrudan ilişkili olmadığını göstermektedir. Bu durum, öğretim üyelerinin uzaktan eğitimi benimseme ve etkin kullanma konusundaki motivasyonlarının farklı faktörlerden etkilenebileceğini düşündürmektedir. Öz yeterlik algıları yüksek olan öğretim üyelerinin bile uzaktan eğitimin yararlarını yeterince algılamıyor olmaları, uzaktan eğitimin etkinliğini artırmak için farklı stratejilerin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, uzaktan eğitimdeki yarar algısını güçlendirecek eğitim programları ve destek mekanizmaları geliştirilmelidir. Öğretim üyelerine yönelik düzenli geri bildirimler ve başarı deneyimleri paylaşmak, uzaktan eğitimin potansiyel yararlarını daha görünür kılabilir. Ayrıca, öz yeterlik algılarının artırılması için teknolojiye yönelik sürekli eğitimlerin yanı sıra, öğretim üyelerinin ihtiyaç ve beklentilerini karşılayacak destek sistemleri oluşturulmalıdır. Nitekim Korkutan vd., (2023), öğretmenler üzerinde yaptıkları bir araştırma sonucunda eğitimcilere dijital platformlarda yardımcı olabilecek destek malzeme ve sistemlerinin temin edilmesinin önemli olacağı vurgulanmıştır.

Sonuç olarak; öğretim üyelerinin uzaktan eğitimle ilgili öz yeterlik ve yarar algıları üzerine odaklanan bu çalışmada öğretim üyelerinin genel olarak uzaktan eğitimle ilgili öz yeterliklerinin iyi düzeyde olduğunu göstermektedir. Ancak, yarar algıları orta düzeydedir. Özellikle, uzaktan eğitim öz yeterlik algısının öğretim üyelerinin sosyo-demografik özelliklerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Diğer yandan, uzaktan eğitim yarar algısının sosyo-demografik özelliklere göre kısmen anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Ayrıca öğretim üyelerinin uzaktan eğitimdeki yarar algılarını yükseltmek için

bütüncül yaklaşımlar benimsenmeli ve onların bu eğitim biçiminde kendilerini daha iyi hissetmeleri sağlanmalıdır. Bu stratejiler, hem uzaktan eğitimin kalitesini hem de öğretim üyelerinin bu alandaki motivasyonlarını artırmada önemli bir rol oynayacaktır. Bu sonuçlar, uzaktan eğitim programlarının tasarımı ve geliştirilmesinde dikkate alınması gereken noktaları işaret etmektedir. Özellikle, öğretim üyelerinin yarar algılarını etkileyen faktörlerin daha detaylı bir şekilde incelenmesi ve bu doğrultuda eğitim programlarının yapılandırılması önem arz etmektedir.

Kaynakça

AĞIRTAŞ, A., ÇAVUŞ, H. (2022). Üniversitelerde Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Acil Uzaktan Eğitim Dönemindeki Dijitalleşme Durumlarının İncelenmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 36-52.

AK, Ş., GÖKDAŞ, İ., ÖKSÜZ, C., TORUN, F. (2021). Uzaktan Eğitimde Eğitimcilerin Eğitimi: Uzaktan Eğitime Yönelik Öz Yeterlik ve Yarar Algısına Etkisi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 7(1), 24-44

BAKER, J. D. (2004). An Investigation Of Relationships Among Instructor Immediacy and Affective and Cognitive Learning in The Online Classroom. *The Internet and Higher Education*, 7(1), 1-13.

CABI, E. (2018). Teaching Computer Literacy Via Distance Education: Experiences Of The Instructors. *Başkent University Journal of Education*, 5(1), 61-68.

DÜZAKIN, E., YALÇINKAYA, S. (2008). Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sistemi ve Çukurova Üniversitesi Öğretim Elemanlarının Yatkinlıkları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 225-244.

ELİTAS, T., DEVRAN, Y. (2017). Yeni İletişim Teknolojilerinin Uzaktan Eğitime Entegrasyon Sürecinde Sanal Sınıf Ortamları: ATAUZEM Örneği, *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 213-225.

ERBİR, M. (2021). Hemşirelerde Dijital Okuryazarlık Düzeyinin Bazı Demografik Özellikler ve Çalışma Statüsüne Göre Farklılaşma Durumu. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 7(2), 336-354.

ERDOĞAN, E., UYAN-SEMERCI, P. (2021). Toplumsal Araştırma Yöntemleri İçin Bir Rehber: Gereklilikler, Sınırlılıklar ve İncelikler. *İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları*. <http://arastirmarehberi.org/book/arastirma-rehberi/chapter/54> Erişim Tarihi: 25.05.2024.

GÖKMEN, Ö. F., DUMAN, İ., HORZUM, M. B. (2016). Uzaktan Eğitimde Kuramlar, Değişimler ve Yeni Yönelimler, *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 29-51.

GÜRER, M. D., TEKİNARSLAN, E., YAVUZALP, N. (2016). Çevrimiçi Ders Veren Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Hakkındaki Görüşleri, *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry* 7(1), 47-78.

HAİR, JF., BLACK, WC., BABİN, BJ., ANDERSON, RE., TATHAM, RL. (2013). *Multivariate Data Analysis*, Pearson New Education.

HE, Y. (2014). Universal Design For Learning in An Online Teacher Education Course: Enhancing Learners' Confidence to Teach Online, *MERLOT Journal of Online Learning and Teaching*, 10(2), 283-297.

HEUER, B. P., KING, K. P. (2004). Leading the Band: The Role of The Instructor in Online Learning for Educators. *The Journal of Interactive Online Learning* 3(1), 1-11.

JONES, D. (2005). Computing By Distance Education: Problems And Solutions. *ACM SIGCSE Bulletin*, 28(SI), 139-146.

KAÇAN, A., GELEN, İ. S. (2020). Türkiye'deki Uzaktan Eğitim Programlarına Bir Bakış, *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(1), 1-21.

KOÇ, P., ALBAYRAK, M. (2020). Akademisyen Dijitalleşme Ölçeği Geliştirilmesi, *International Journal of Social Sciences Education Research* 6(1), 41-53.

KOLOĞLU, T. F. (2016). Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitime Bakış Açıları Ve Hazırbulunuşlukları: Ordu Üniversitesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İnternet ve Bilişim Teknolojileri Yönetimi Anabilim Dalı. Afyonkarahisar.

KORKUTAN, M. (2022). Riskler ve Fırsatlar Bağlamında Covid-19'un Yükseköğretime Etkisi. İçinde (Ed. Gündüz, S.). *Covid-19 Sürecinde Çalışma Yaşamına Genel Bakış*. Dora Yayınları.

KORKUTAN, M., EFŞİN, R., AYAZ, E., YURDAY, E. (2023). Öğretmenlerin Eğitimde Dijitalleşme Eğilimlerinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Social Sciences Studies Journal*, 9 (107), 4961-4968.

KURNAZ, E., SERÇEMELİ, M. (2020). Covid-19 Pandemi Döneminde Akademisyenlerin Uzaktan Eğitim ve Uzaktan Muhasebe Eğitimine Yönelik Bakış Açıları Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi* (3), 262-288.

KUŞ, E. (2012). Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri: Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri, Nicel Mi Nitel Mi? Anı Yayıncılık.

LEE, J. A., BUSCH, P. E. (2005). Factors Related To Instructors' Willingness To Participate in Distance Education, *The Journal of Educational Research*, 99(2), 109-115.

MASALİMOVA, AR., KHVATOVA, MA., CHİKİLEVA, LS., ZVYAGİNTSEVA, EP., STEPANOVA, VV., MELNİK, MV. (2022). Distance Learning in Higher Education During Covid-19, *Frontieres in Education*, (7), 1-6.

MUGRIDGE, I. (1992). Contemporary Issues in American Distance Education. *International Journal of E-Learning & Distance Education Revue Internationale Du E-Learning Et La Formation à Distance*, 7(1), 115–117. Retrieved from <https://www.ijede.ca/index.php/jde/article/view/416>

NOLASCO, C. E. (2022). Online Distance Learning: The New Normal in Education. <https://elearningindustry.com/online-distance-learning-the-new-normal-in-education> Erişim Tarihi: 26. 12. 2023

SAE-KHOW, J. (2014). Developing of Indicators Of An E-Learning Benchmarking Model For Higher Education Institutions. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 13(2), 35-43.

SİMONSON, M., BERG, G. A. (2024). "Distance Learning". *Encyclopedia Britannica*, 9 Feb. 2024, <https://www.britannica.com/topic/distance-learning>. Accessed 30 May 2024.

SİNGH, A. P., JADHAV, P. (2024). Amaçlı Örneklem: Muhabir Seçimi İçin Bir Araç. <https://questionpro.com/blog/tr/amacli-orneklem-muhbir-secimi-icin-bir-arac/#:~:text=Ama%C3%A7%20belirli,bir%20pop%C3%BClasyon%20ile%20daha%20etkildir> Erişim Tarihi: 25.05.2024

SPRAGUE, D., KOPFMAN, K., DORSEY, S.L. (1998). Faculty Development in The Integration Of Technology in Teacher Education Courses, *Journal of Computing in Teacher Education*, 14(2), 24-28.

THACH, E. C., MURPHY, K. L. (1995). Competencies For Distance Education Professionals. *Educational Technology Research and Development* 43(1), 57-79.

TUNCER, M., TANAŞ, R. (2011). The Evaluation Of Academicians' Views On Distance Education Programs (The Samples of Fırat and Tunceli Universities), *Elementary Education Online*, 10(2), 776-784.

YAVUZ, M., KAYALI, B., BALAT, Ş., KARAMAN, S. (2020). Salgın Sürecinde Türkiye'deki Yükseköğretim Kurumlarının Acil Uzaktan Öğretim Uygulamalarının İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 129-154.

YILDIZ, M. (2015). Uzaktan Eğitim Programlarında Ders Veren Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitime Yönelik Bilgi, İnanç ve Uygulamaları Arasındaki İlişkiler. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı. Ankara.

YILDIZ, M., ERDEM, M. (2018). An Investigation On Instructors' Knowledge, Belief And Practices Towards Distance Education. *Malaysian Online Journal of Educational Technology*, 6(2), 1-20.

YILMAZSOY, B., ÖZDİNÇ, F., KAHRAMAN, M. (2018). Sanal Sınıf Ortamındaki Sınıf Yönetimine Yönelik Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi, *Trakya Journal of Education* 8(3), 513-525.

YÖK (2019). YÖK'ün "Yükseköğretimde Dijital Dönüşüm Projesi"nde İmzalar Atıldı, 18 Şubat 2019 / Ağrı <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/agri-dijital-donusum-tanitim-toplantisi.aspx>, Erişim Tarihi: 18.05.2024